یادداشت

ماجراجویی غرب عامل نوسان بازار جهانی نفت

سید محمد علی خطیبی، نماینده ایران در اوپک

کند شدن بازسازی اقتصاد جهانی و ماجراجویی برخی از قدرتهای غربی به عنوان مهمترین عامل نوسانات بازارهای جهانی نفت ارزیابی می شود. در همین حال پیش بینی می شود که تقاضای جهانی نفت تا پایان سالجاری افزایش می یابد. درباره دلایل نوسانات اخیر بهای نفت خام در بازارهای جهانی بایستی گفت: در هفته های اخیر قیمت نفت خام در محدوده ۷۰ تا ۸۰ دلار نوسان داشته به طوری که حتی بهای نفت از مرز ۸۰ دلار به ازای هر بشکه افزایش یافت اما اخیرا قیمت این کالا در بازارهای مختلف سیر نزولی پیدا کرده است. نوسان بهای نفت امری «غیر عادی» نیست، در خصوص دلایل کاهش بهای نفت در ماه های اخیر، بایستی اظهار داشت: یکی از دلایل کاهش قیمت نفت ابهام در روند بازسازی و بهبود اقتصاد جهانی بوده که موجی از نگرانی در بازارهای جهانی به وجود آورده است. افزایش سطح ذخیره سازی فرآورده های نفتی در نقاط مختلف جهان به عنوان یکی دیگر از عوامل کاهش بهای نفت در هفته های گذشته بوده است. با افزایش فعالیت پالایشگاهها همزمان با افزایش تقاضا برای نفت خام، میزان تولید و ذخیره سازی فرآورده های نفتی هم افزایش یافته است. در حال حاضر میزان عرضه فرآورده های نفتی بیش از تقاضا است، بر این اساس در شرایط فعلی بازار با مازاد عرضه فرآورده های نفتی مواجه شده که این موضوع منجر به تضعیف قیمت های نفت خام شده است. یکی دیگر از عوامل نوسانات بازار نفت وجود مسائل ژئوپولیتیکی و برخی ماجراجویی های قدرت غربی در منطقه خلیج فارس ارزیابی می شود. این ماجراجویی ها و اظهارنظرهای قدرتهای غربی منجر به نوسان بهای نفت خام در بازار شده است. این مسائل قیمتهای نفت خام را دستخوش تغییرات و نوساناتی کرده است، در نهایت این عوامل منجر به افزایش بهای نفت خام در برخی از مواقع به بیش از ۸۰ دلار به ازای هر بشکه می شود و با کمرنگ شدن آنها، قیمتهای نفت به سطح کمتری کاهش می یابد. در خصوص میزان عرضه و تقاضای نفت خام در سالجاری میلادی بایستی توضیح داد: در حال حاضر میزان عرضه و تقاضا برای نفت خام از روندی متعادل برخوردار است و حتی پیش بینی می شود برای سه ماهه سوم و چهارم سال ۲۰۱۰ میلادی میزان تقاضا فصلی برای نفت خام افزایش یابد. میزان تقاضا برای دریافت نفت اوپک در سه ماهه سوم و چهارم به ترتیب به ۲۹/۴ و ۲۹/۶ میلیون بشکه در روز افزایش می یابد، این در حالی است که در سه ماهه اول و دوم سالجاری میلادی تقاضا برای نفت اوپک روزانه ۲۸ و ۲۷.۶ میلیون بشکه در روز بوده است. در ادامه سالجاری میلادی میزان عرضه و تقاضای نفت خام از روندی متعادل برخوردار خواهد بود. درباره وضعیت سهمیه بندی و سقف تولید اوپک در اجلاس وزارتی یکصد و پنجاه و هفتم بایستی گفت: با توجه به برگزاری این نشست تا ۲۲ مهر ماه امسال و احتمال وقوع تغییرات در بازار نفت نمی توان از هم اکنون درباره نتایج این جلسات اظهار نظری کرد.بر اساس گزارش اخیر اوپک، میزان پایبندی اعضای این سازمان نسبت به نظام سهمیه بندی تعریف شده در ماه گذشته میلای به ۵۲ درصد افزایش یافته است که عدم پایبندی اوپکی ها نسبت به رعایت سهمیه ها منجر به کاهش بهای نفت در بازارهای جهانی خواهد شد.

یادداشت

رشد سهم روسیه-کانادا-برزیل در تولید غیراوپکی ها

پایگاه خبری-تحلیلی آرگوس

افزایش تولید نفت خام برزیل، کانادا و روسیه، رشد تولید نفت کشورهای غیر عضو اوپک را در سال جاری و سال آینده میلادی تضمین می کند. رشد تولید نفت از سوی کشورهای غیر عضو اوپک، از پیش بینی ها فراتر رفته است. امسال، بار دیگر روند رشد تولید نفت، سریع تر از پیش بینی ها بوده و احتمال دارد سال آینده نیز، این روند رشد ادامه یابد. با وجودی که گاز طبیعی و سوخت های زیستی، روز به روز جایگاه مهمتری پیدا می کنند، اما همچنان بیشترین رشد تولید در نفت خام و فرآورده های آن مشاهده شده است. در نیمه نخست سال جاری میلادی، تولید نفت خام ۸۲۰ هزار بشکه در روز افزایش یافت و طبق برآوردها با توجه به کارآیی بالای پروژه های بالادستی نفت، در ماه های باقی مانده سال جاری میلادی نیز این روند رو به رشد، با اندکی کاهش، ادامه خواهد یافت. در سال آینده، با توجه به این که پروژه های بزرگ کمتری آغاز خواهند شد، روند رشد تولید کند می شود، اما باز هم تولید نفت خام، ۵۰۰ هزار بشکه در روز افزایش می یابد.بیشترین سهم را در این رشد تولید، برزیل، کانادا و روسیه خواهند داشت که امکان دسترسی به منابع گسترده و دست نخورده را فراهم می کنند. در دیگر کشورهای تولید کننده نفت غیر عضو اوپک، طرح های جدید توسعه آن قدر کوچک هستند که نمی توانند کاهش تولید در میدان های نفتی فعال کنونی را جبران کنند. حفاری عمیق نفت، همچنان بزرگترین زمینه افزایش تولید محسوب می شود و برزیل، با پنج پروژه بزرگ با ظرفیت تولید ۱۰۰ هزار بشکه در روز که در سال های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۱ آغاز به کار می کنند، در این زمینه پیشتاز است. از سوی دیگر، پیش بینی می شود از ماه دسامبر سال جاری میلادی، پروژه نفت دریایی جوبیلی در غنا با ظرفیت تولید روزانه ۱۲۰ هزار بشکه، فعالیت خود را آغاز کند. با این حال، در خلیج مکزیک، حتی با آغاز به کار میدان نفتی کسکید-چینوک شرکت پتروبراس برزیل در سال جاری میلادی، تولید نفت کاهش خواهد یافت. مجموعه ای از میدان های جدید نفتی با مجموع ظرفیت تولید یک میلیون بشکه در روز، سبب شده بود تولید نفت آمریکا در سال های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۰، افزایش یابد. اما پس از انفجار چاه ماکوندو متعلق به شرکت بی.پی، چاه های اندکی در دست حفاری هستند و این مسئله، سبب کاهش تولید کنونی و تأخیر در اجرای پروژه های جدید می شود. تولید از ماسه های نفتی کانادا، با توجه به افزایش تولید ناشی از پروژه های جدید و افزایش انگیزه سرمایه گذاری در این زمینه به دلیل افزایش بهای نفت، روند رو به رشد خود را ادامه می دهد. پروژه «لانگ لیک» شرکت کانادایی نکسن با ظرفیت تولید ۶۰ هزار بشکه در روز و پروژه «هرایزن اویل سند» شرکت کانادایی سی.ان.آر.ال با ظرفیت تولید ۱۱۰ هزار بشکه در روز، هر دو در سال ۲۰۰۹ آغاز شدند و مجموع ظرفیت تولید نفت ماسه ای را به یک میلیون بشکه در روز رساندند. پروژه مشترک ماسه های نفتی آتاباسکا نیز از سال آینده میلادی، تولید روزانه ۱۰۰ هزار بشکه نفت را آغاز خواهد کرد. اما با توجه به نیاز مستمر تأسیسات تولیدی ماسه های نفتی به دوره های رسیدگی و توقف کار، معمولا این پروژه های با حداکثر ظرفیت خود کار نمی کنند. در ماه های گذشته سال جاری میلادی، پس از آن که آتش سوزی به تأسیسات شرکت کانادایی سانکور آسیب وارد کرد، تولید روزانه نفت ماسه ای در سال جاری میلادی، با ۳۰ هزار بشکه کاهش نسبت به سال گذشته میلادی، به ۷۳۰ هزار بشکه رسید. هم اکنون، تولید روزانه این نوع نفت خام، ۸۵۰ هزار بشکه است و در صورت فعالیت تمام واحد های تولیدی، احتمال دارد تا پایان سال جاری میلادی، به ۹۵۰ هزار بشکه برسد. بیشترین ظرفیت رشد تولید نفت در آینده، متعلق به روسیه است. اما با توجه به مقررات سختگیرانه صدور مجوز، بالا بودن مالیات ها و توقف توسعه خط لوله های لازم، میدان های بزرگ نفتی روسیه در سیبری و قطب شمال، همچنان دست نخورده باقی مانده اند. آغاز هفت پروژه نفتی با مجموع ظرفیت تولید بیش از ۱ میلیون بشکه در روز، سبب جهش تولید نفت روسیه در سال ۲۰۰۹ میلادی شد.با این حال، شرط شرکت های نفتی برای آغاز پروژه های بیشتر، برخورداری از معافیت های مستمر از مالیات های صادراتی است. شرکت روسنفت تهدید کرده در صورتی که دولت روسیه، امتیازهای مالیاتی این شرکت را تضمین نکند، فاز دوم پروژه ونکور با ظرفیت تولید روزانه ۵۴۰ هزار بشکه نفت را به تأخیر خواهد و تاکنون، از اتخاذ تصمیم نهایی برای سرمایه گذاری در میدان نفتی یوروبشنو-توکومسکف، خودداری کرده است. هم اکنون نیز، به نظر می رسد شرکت های روس برای شرکت در مزایده بهره برداری از میدان های نفتی تربس و تیتف، تمایلی ندارند. با این همه، با توجه به فراهم شدن امکان صادرات به شرق و وجود ظرفیت اضافی در خط لوله های نفتی، پیش بینی می شود حتی با وجود ناعادلانه بودن مالیات ها در روسیه، تولید نفت خام این کشور در سال آینده افزایش یابد.

یادداشت تحلیلی

پتانسیل مناسب فعالیت های اکتشافی نفت در ایران

محسن خجسته مهر

معاون برنامه ریزی و نظارت بر منابع هیدروکربوری وزارت نفت

در یک سال گذشته ۹ مخزن نفتی و ۴ میدان گازی در کشور کشف شده که به حجم ۱۴ میلیارد بشکه نفت درجا و ۴۵ تریلیون فوت مکعب گاز به ذخایر هیدروکربوری کشور افزوده است. در این زمینه میدان های گازی هالگان، سفیدباغون، فروز و توس در یک سال گذشته کشف شده اند. اکتشاف ذخایر هیدروکربوری در سه مخزن آسماری، ایلام و سروک در قالب میدان نفتی آبان، اکتشاف ذخایر هیدروکربوری در پنج مخزن آسماری، ایلام، سروک، فهلیان و گدوان در قالب میدان نفتی سوسنگرد و اکتشاف ذخایر هیدرو کربوری در مخزن آسماری در قالب میدان نفتی سومار، این ۹ مخزن نفتی را تشکیل می دهند. گفتنی است، میدان نفتی سومار در شرق میدان نفت شهر و شمال غربی میدان گازی تنگه بیجار در استان کرمانشاه قرار دارد. این میدان از ذخیره ۴۷۵ میلیون بشکه ذخیره نفت خام برخوردار است که حدود ۷۰ میلیون بشکه آن قابل استحصال است. میدان نفتی سوسنگرد در استان خوزستان و در ۱۲ کیلومتری جنوب شرق این شهرستان واقع شده و ابعاد آن ۲۴ کیلومتر طول و ۶ کیلومتر عرض است که دارای بیش از ۸ میلیارد و ۸۳۰ میلیون بشکه نفت درجاست. حفر نخستین چاه اکتشافی در میدان آبان در سال ۱۳۸۶ به منظور ارزیابی پتانسیل هیدروکربوری لایه های نفتی گروه بنگستان آغاز و تا عمق ۴۴۶۰ متری انجام شد. سرانجام پس از پایان عملیات حفاری و تکمیل آزمایش ها، میدان آبان با حجم نفت درجای سه میلیارد و ۱۵۰ میلیون بشکه کشف شد. براساس این گزارش، میدان گازی هالگان در ۷۳ کیلومتری شمال عسلویه قرار دارد که از ظرفیت تولید روزانه ۵۰ میلیون متر مکعب گاز در مدت ۲۰ سال برخوردار است. میدان گازی سفید باغون در منطقه خنج استان فارس کشف شده که این میدان گازی از حدود ۶ تریلیون فوت مکعب ذخیره درجا برخوردار بوده که حدود ۷۰ درصد گاز این میدان قابل برداشت است. میدان مستقل گازی فروز در ۳۰ کیلومتری جنوب شرقی جزیره کیش و در آب های سرزمینی ایران کشف شده است که حجم گاز درجای این میدان بیش از ۷۰۰ میلیارد مترمکعب و مایعات گازی درجای آن ۲۸۸ میلیون بشکه است. توان تولید روزانه ۷۰ میلیون مترمکعب گاز از میدان فروز وجود دارد. میدان گازی توس در خراسان رضوی دارای ۶۲ میلیارد و ۵۰۰ میلیون مترمکعب گاز درجا و با توان تولید روزانه چهار میلیون مترمکعب گاز است. هم اکنون نیز فعالیت های اکتشافی در چندین بلوک ادامه دارد که برخی نتایج از وجود ذخایر هیدروکربوری مثبت بوده است، ولی برای بررسی تجاری بودن نیاز به فعالیت های توصیفی دارد، قراردادهای این عملیات به صورت اکتشاف و توسعه انجام می شود. به این معنی که اگر پیمانکار اکتشاف به ذخایر هیدروکربوری تجاری دست یابد، عملیات توسعه نیز توسط خودش انجام خواهد شد. از نظر وزارت نفت در هیچ یک از مناطق کشور، هیچ گاه عملیات اکتشاف پایان نیافته است به نظر می رسد پتانسیل های اکتشافی خوبی در کلیه پهنه کشور در بخش های دریا و خشکی وجود دارد و حتی در نواحی که قبلا کشف شده نیز فعالیت های اکتشافی جدید نشان می دهد هنوز می توانیم به اکتشافات جدید دست یابیم. سیاست وزارت نفت این است که به محض کشف و تجاری شناخته شده یک میدان، خبر این اکتشاف توسط وزیر اعلام شود. در یکسال گذشته تاکنون حدود ۲ هزار و ۶۰۰ کیلومتر خطوط جدید انتقال گاز در سطح کشور در مدار بهره برداری قرار گرفته است، در حال حاضر وسعت شبکه ملی گاز ایران به ۳۳ هزار کیلومتر افزایش یافته است. وسعت شبکه ملی انتقال گاز در برنامه سوم و چهارم توسعه به ۱۹ هزار و ۳۰ هزار کیلومتر می رسد. در حال حاضر ساخت خطوط لوله جدید انتقال گاز با مشارکت سرمایه گذاران داخلی و خارجی در حال انجام است. تا پایان تیر ماه سالجاری وسعت شبکه گاز شهری و روستایی ایران به بیش از ۱۷۸ هزار کیلومتر افزایش یافته است. در برنامه سوم و چهارم توسعه به ترتیب وسعت شبکه گاز شهری و روستایی ایران ۱۰۴ و ۱۶۰ هزار کیلومتر بوده است. حدود یک میلیون و ۲۷۰ هزار مشترک جدید از نعمت گاز طبیعی در دولت دهم برخوردار شده اند. در شرایط فعلی ۱۲ میلیون و ۵۰۰ هزار نفر در سراسر کشور تحت پوشش گاز طبیعی قرار دارند. در برنامه سوم و چهارم توسعه به ترتیب ۷ و ۱۱ میلیون مشترک ایرانی از نعمت گاز طبیعی برخوردار بوده اند. در خصوص وضعیت اتصال شهر و روستاها به شبکه ملی گاز بایستی گفت: هم اکنون حدود ۹ هزار و ۶۸۰ شهر و روستا در سراسر کشور تحت پوشش گاز طبیعی قرار گرفته اند.همچنین به ۶۰ شهر در دولت دهم گازرسانی شده است. در دولتهای هشتم و نهم هم به ترتیب ۵۱۰ و ۷۵۱ شهر جدید به شبکه انتقال گاز متصل شده اند. همچنین یکهزار و ۵۰۰ روستای جدید از نعمت گاز طبیعی در یکسال گذشته بهره مند شده اند. در برنامه سوم و چهارم توسعه هم به ترتیب ۲ هزار و هفت هزار و ۳۰۰ روستای جدید به شبکه ملی گاز ایران متصل شده اند. در حال حاضر یکهزار و ۴۱۱ جایگاه CNG در کشور فعال هستند، در دولتهای دهم، نهم و هشتم به ترتیب ۴۰۰، ۹۰۰ و ۱۰۰ جایگاه CNG در کل کشور راه اندازی شده اند.همچنین از شهریورماه سال گذشته تاکنون به طور متوسط روزانه ۲۰ میلیون متر مکعب گاز طبیعی به خارج از کشور صادر شده است، متوسط صادرات گاز ایران در برنامه چهارم و سوم توسعه به ترتیب ۱۴ و ۶ میلیون متر مکعب در روز بوده است. زمستان سال گذشته بالاترین میزان مصرف و تولید گاز طبیعی در کشور به ثبت رسیده است، گفت: در این مدت به طور متوسط روزانه ۵۳۶ ملیون متر مکعب گاز طبیعی در کشور صمرف شده است. صادرات روزانه تا سقف ۲۳ میلیون متر مکعب گاز به ترکیه، تامین پایدار و مطمئن گاز صنایع و مشترکان خانگی و تجاری با وجود این افزایش مصرف انجام شده است. درباره درآمدهای حاصل از فروش نفت خام بایستی گفت: در یکسال فعالیتهای دولت دهم حدود ۶۹ میلیارد دلار درآمد نفتی به دست آمده است. درآمدهای نفتی در دولت هشتم به ترتیب سالانه ۲۲ میلیارد دلار بوده است، درآمد نفتی دولت نهم به طور متوسط سالیانه ۵۸ میلیارد دلار بوده است.وزارت نفت برای ادامه خصوصی سازی در صنعت نفت شروط چهارگانه ای دارد. در دولت دهم روند واگذاری سهام شرکتهای مختلف نفت، گاز و پتروشیمی در قالبهای جدیدی انجام می گیرد، یکی از شروط واگذاری بخشهای مختلف عرضه سهام شرکتهای نفتی براساس زنجیره ارزش خواهد بود. واگذاری مجموعه های مختلف نفتی براساس زنجیره ارزش عاملی برای حفظ کارایی بخش خصوصی خواهد بود. پیش بینی شده واگذاری مجموعه ها در قالب رد دیون سامان دهی شود. بر این اساس سهام ۲ تا ۳ واحد پتروشیمی، گازی و یا نفتی به طور کامل در قالب رد دیون واگذار خواهد شد، از این رو سهام برخی از زیر مجموعه های صنعت نفت با توجه به ضرورت سرمایه گذاری در آینده حفظ و پس از سرمایه گذاری واگذار می شود. همچنین با وزارت امور اقتصاد و دارایی برای اعمال یکسری تغییرات ساختاری و تفکیک وظایف در برخی از شرکتهای تابع سیاستهای اصل ۴۴ مذاکره کرده ایم. سهام این مجموعه ها باید پس از اعمال تغییرات ساختاری واگذار شود. وزارت نفت در قبال برخی واحدها یکسری تعهداتی دارد که این تعهدات و مطالبات باید در نحوه واگذاریها لحاظ شود. رویکرد وزارت نفت در خصوصی سازی بر مبنای تعامل است، باید با بستر سازی مناسب ، امکان واگذاری سهام شرکتهای مختلف با کمترین خسارت به بخش خصوصی انجام شود. افزایش بهره وری، ایجاد فضای رقابتی، کاهش تصدی گری دولت و حضور بخش خصوصی توانمند از دیگر مسائلی است که باید در خصوصی سازی صنعت نفت مورد توجه قرار گیرد. در حال حاضر حدود ۵۳ درصد واگذاریهای کشور در قالب سیاستهای اصل ۴۴ قانون اساسی متعلق به صنعت نفت است، از این رو برآوردها نشان می دهد که تاکنون ۱۸ میلیارد دلار مجموعه نفت، گاز و پتروشیمی به بخش خصوصی واگذار شده است.

نگاه ویژه

همراه با ۵۰ سالگی اوپک؛
از دبیرکلی ایران تا ماجرای حضور اوپک در اتریش

سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) درحالی امسال پنجاهمین سال تاسیس خود را جشن می گیرد که نیم قرن پیش نخستین دبیر کل اوپک از ایران برگزیده شده بود.

درحالی امروز نام «اوپک» وزنه مهمی در مبادلات بین المللی محسوب می شود و نتیجه تصمیم گیری های آن امروزه تاثیر مستقیمی بر قیمت بازار جهانی نفت دارد، نیم قرن قبل بود که هفت شرکت بزرگ بین المللی نفتی تصمیم گیر اصلی معادلات نفت و مسایل مربوط به آن شناخته می شدند. بنابراین تشکیل اوپک که از سوی این شرکت ها و دولت های پشتیبان با مشکلات و سنگ اندازی های فراوانی روبه رو بود، حرکتی بسیار بزرگ بود که می تواند به عنوان نقطه عطفی در تعاملات جهانی نفت منظور شود.

نخستین دبیر کل اوپک ایرانی بود

جالب این جاست که دکتر محمد فواد روحانی -نخستین دبیر کل سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک)-بوده است که نقش عمده ای در مهم ترین تحولات هفته های نخستین تشکیل چنین سازمان بحث برانگیزی داشته و وی قطعا به عنوان یکی از اعضای تاثیرگذار در روند تاسیس اوپک، اطلاعات زیادی درخصوص تاریخ و نحوه تولد سازمان اوپک داشته است. وی که مدتی قائم مقام شرکت ملی نفت ایران (NIOC) بوده است، از ژانویه ۱۹۶۱ تا آوریل ۱۹۶۴ سمت دبیر کلی سازمان اوپک را در اختیار داشت و در ژانویه ۲۰۰۴ در سن ۹۶ سالگی دیده از جهان فروبست. او چند سال پیش در گفت وگویی با نشریه رسمی اوپک درخصوص خاطراتش از روند تشکیل سازمان اوپک گفته بود: خاطره من از دورانی که سمت دبیر کلی اوپک را برعهده داشتم، مربوط به دورانی می شود که وظیفه کمک به ایجاد اتفاق نظر و هماهنگی در میان کشورهای تولیدکننده نفت بر عهده ما بود. در آن زمان شرکت های بزرگ نفتی بر تمامی جنبه های صنعت نفت تسلط داشتند و هیچ توجهی به حقوق و منافع به حق کشورهای تولیدکننده نفت نمی شد. اولین دبیر کل سازمان اوپک ادامه داد: چنین وضعیتی نمی توانست ادامه پیدا کند، چرا که توجهی به منافع یکی از مهم ترین گروه های جامعه جهانی -کشورهایی که منابع نفتی را در اختیار داشتند -مبذول نمی شد و کاملا مشخص بود که جامعه جهانی باید به صورتی حقوق و جایگاه این کشورها را به رسمیت می شناخت و من شخصا احساس می کردم که بدون شک تغییری رخ خواهد داد که این وضعیت را بهبود می دهد. روحانی با اشاره به این که در سال ۱۹۶۰ و یک سال پیش از انتصاب وی به این سمت، مذاکراتی برای گردهم آمدن کشورهای تولید کننده نفت در خارج از ایران انجام می شد، افزود: ما می دانستیم که این مذاکرات در جریان است و در سال ۱۹۶۰ موافقت شد که ایران هم باید برای ایجاد یک سازمان مشورتی به سایر کشورهای تولیدکننده نفت بپیوندد. به همین دلیل به بغداد رفتم و در اولین نشستی که این هماهنگی ها مورد مذاکره قرار گرفت، شرکت کردم. نخستین دبیر کل سازمان اوپک با بیان این که ایران هیچ گاه در رابطه با پیشنهاداتی که با هدف نزدیک سازی کشورهای تولید کننده نفت ارائه می شده سکوت نکرده است، درباره اولین نشست در بغداد که باعث تشکیل سازمان اوپک شد، گفت: نشست بغداد را که در سپتامبر سال ۱۹۶۰ میلادی برگزار شد کاملا به خاطر دارم و اهمیت بسیار زیادی برای آن قائلم. در این نشست در رابطه با اهداف اصلی اتفاق آرا وجود داشت، ولی بحث های موضوعی در رابطه با راه های متفاوت و ابزارهای مختلف اجرای این اهداف صورت گرفت. وی ادامه داد: رویکرد ما در آن زمان موافقت با هر تصمیمی بود که اعضای آن نشست با در نظر گرفتن عقلانی و منطقی شرایط موجود اتخاذ می کردند که در نتیجه آن ما وارد مذاکره با شرکت های نفتی می شدیم؛ در نتیجه وقتی این نظر را در نشست خصوصی که سران هیات های کشورها حضور داشتند مطرح کردم، همگی موافقت کردند که نظر ایران درست بوده است. روحانی ادامه داد: من کاملا نسبت به این اقدام خوشبین بودم، چرا که خیلی تحت تاثیر روحیه و رویکرد نمایندگان کشورها که در این نشست حاضر بودند، قرار گرفتم و تمایل آن ها برای بحث بی طرفانه و بدون اعمال نظر برایم جالب بود، به همین دلیل قطعنامه اولین نشست را با اطمینان و خوش بینی کامل امضا کردم.

هفت خواهران نفتی!

نخستین دبیر کل سازمان کشورهای صادرکننده نفت ادامه داد: شرکت های بین المللی بزرگ نفتی که در آن زمان بر صنعت نفت تسلط داشتند و مجموعا به عنوان «هفت خواهران» شناخته می شدند، رویکردی در مقابله با پذیرش اوپک به عنوان یک سازمان بین المللی نماینده تمام کشورهای تولیدکننده نفت اتخاذ کرده بودند. آن ها از هر نظر اصرار داشتند که هر کشور تولیدکننده نفت باید به نمایندگی از خود صحبت کند. این نظر شرکت های بزرگ نفتی بود، ولی شرکت های کوچک تر و مستقل نظر متفاوتی داشتند؛ آن ها مشتاق تقویت وضعیت خود بودند و حتما با این دیدگاه به شدت خواستار رسیدن به توافق با کشورهای تولیدکننده و ورود به توافقنامه های مشارکت با این کشور ها بودند.

ماجرای حضور اوپک در اتریش

در دومین کنفرانس اوپک که در سال ۱۹۶۱ در کاراکاس ونزوئلا برگزار شد، دکتر روحانی به عنوان دبیر کل اوپک منصوب شد و همچنین مسئولیت مذاکره با دولت سوئیس برای ایجاد دفتر اوپک در ژنو به عهده وی گذاشته شد، چرا که تصمیم گرفته شده بود که ژنو بهترین مکان برای برپایی دبیرخانه اوپک خواهد بود. وی در رابطه با نحوه تاسیس دبیرخانه اوپک گفت: وقتی که در اوایل سال ۱۹۶۱ میلادی به ژنو رسیدم، هیچ دفتری نداشتیم و من در کنسولگری ونزوئلا اقامت کردم و برای حدود یک ماه از دفتر کنسول این کشور استفاده می کردم، در همین حال مذاکراتی را با دولت سوئیس انجام دادم و با سفر به "برن" با وزیر امور خارجه این کشور صحبت کردم و آن ها موافقت کردند که دبیرخانه اوپک باید کارش را در ژنو آغاز کند. وی ادامه داد: ولی آن ها اعلام کردند که مصونیت سیاسی کامل در اختیار سازمان اوپک قرار نمی دهند، چرا که در آن زمان آن ها مشکلات زیادی از نظر مساله مصونیت برای سازمان هایی همچون سازمان ملل و برخی دیگر از سازمان ها داشتند. روحانی افزود: تمام چیزی که از آن ها درخواست داشتیم در وهله اول حمایت و محافظت از تاسیسات ما، آرشیوهایمان و دفاتر دبیرخانه که به عنوان یک سازمان بین المللی به رسمیت شناخته می شد، بود. همچنین خواستار اختیار برای استخدام حدود ۴۰ پرسنل و کارمند در مرحله اول از میان کشورهای عضو بودم که این کار باید بدون هیچ گونه پیش شرطی به انجام می رسید. با این حال، روحانی اعلام می کند که در نشست های گوناگون اوپک که در زمان تصدی پست دبیر کلی توسط وی برگزار شده، این سوال همواره وجود داشت که چرا اوپک نباید از مصونیت کامل سیاسی برخوردار باشد. وی ادامه داد: همه اصرار داشتند که اوپک به عنوان یک سازمان باید از امتیازات و مصونیت کامل برخوردار باشد و به همین دلیل بود که در سال پایانی حضورم که مسئولیتم به پایان رسید، مذاکرات با دولت اتریش برای حضور دبیرخانه اوپک در پایتخت این کشور (وین) آغاز شد.

اوپک سازمانی ضروری است

روحانی که حدود ۴۵ سال در بخش های مختلف ایران حضور داشت، معتقد است از نظر شخصی وی، دورانی که پست دبیرکلی اوپک را برعهده داشته، رضایت بخش ترین دوران شغلی وی بوده است. وی افزود: فکر می کنم که دوران تصدی ام به عنوان دبیرکل اوپک، رضایت بخش ترین بخش شغلی من بود، چرا که این دوران با شرایط ایده آل که همیشه در دوران کاری به دنبال آن بودم همخوانی داشت. این ایده آل بودن در شرایطی بود که به ارتقاء تفاهم بین المللی، همکاری و دوستی باشد و من این احساس را در اوپک تجربه کردم. نخستین دبیرکل سازمان اوپک با بیان این که هنگامی که در ذهنش به دوران دبیرکلی خود در اوپک فکر می کند، حس نوستالژی به او دست می دهد، گفت: دلیل این حس این است که هنگامی که اوپک کار خود را آغاز کرد، کشورهای تولیدکننده نفت مشغول یک مبارزه و رقابت جدی و سخت با حریفی در خارج از سازمان بودند که شرکت های بزرگ بین المللی نفتی به عنوان این رقیب بزرگ مطرح بودند و هیچ شکی در این رابطه وجود ندارد. روحانی افزود: دلیل دیگری برای این حس نوستالژی این است که به طور حتم در آن زمان جهان می دانست که کشورهای تولیدکننده نفت، یک گروه مورد ستم قرار گرفته هستند که حقوقشان توسط شرکت های بزرگ نفتی و دولت های پشتیبان آن ها نادیده گرفته شده است. تمام جهان این شرایط را می دانست و به همین دلیل با کشورهای کوچک تولیدکننده نفت که برای احقاق حقوق خود در مقابل شرکت های بزرگ نفتی قرار گرفته بودند با درک و احترام متقابل برخورد می کرد. عقیده جهان، عقیده ای موافق و مساعد بود و دنیا رویه دوستی متقابل و تفاهم را در پیش گرفته بود. دوستی متقابل با تعدادی از کشورها که در نبردی قهرمانانه علیه حریفی ایستاده بودند که از احقاق حقوق آن ها جلوگیری می کردند. دکتر روحانی در پایان اظهارات خود گفت: هیچ شکی وجود نداشت که اوپک یک نیاز بسیار مهم را که در جامعه جهانی صنعت نفت کاملا احساس می شد برآورده می کند. وی تصریح کرد: فکر می کنم که این نیاز تا زمانی که نفت همچنان به عنوان عنصر مهمی در نقشه ی انرژی جهان مطرح باشد، باقی خواهد ماند و تا زمانی که این شرایط ادامه داشته باشد، اوپک همچنان سازمانی ضروری خواهد بود.